

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

ԿՈՐԻՒՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԵՐԿԵՐԸ

Բ. — ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐԻ

Ազաթանգեղոսի Պատմութեան գրքին մէջ կը գտնուի լայնածաւալ գրութիւն մը, «Վարդապետութիւն Սրբոյն Դրիգորի» վերնագրով, որ կը գրաւէ Վենետիկի 1930 թուի տպագրութեան 191-533 էջերը: Ո՞վ է այս գրուածքին հեղինակը:

Այս յօդուածը յատկացուած է հաստատելու թէ յիշեալ գրութեան հեղինակը հորինէ Վարդապետն է: Այս հաստատումը հիմնուած է Մաշտոցի Վարքին եւ Դրիգորի Վարդապետութեան լեզուական եւ ոճական ակնբերէ համանմանութեան վրայ:

Հեղինակի նոյնութեան իրողութիւնը ապացուցանելու համար ստորեւ կը բերենք Վարդապետութենէն բազում հատուածներու շարք մը, մատնանշելով Մաշտոցի Վարքին այն կտորները որոնց հետ պէտք է համեմատուին:

Իսկ այն հատուածները որոնց ներքեւ յղում է՝ նշանակուած, պիտի ծառայեն իրեն հիմք հետազայ յօդուածներու, որոնց ախտի մատնանշումն ըստ կարգի համեմատութեան համար:

1. — Գիտել, ճանայել, իմանալ եւ ի միտ առնուլ զամենայն շնորհաց զատուածակիր զաստուածաբուր իմաստութիւնն, զաստուածամօթութիւնն եւ զպետութիւնն, եւ իշխել ի վերայ ամենայն երկրաբուրք երկրածին ստեղծութեան — Վարդ., էջ 196:

Տես Ա. 18:

2. — Զի որ յառնէ առեալ գիտաց, նա եւ զայր յերկրէ գիտէ, եւ զերկրի՝ յունշէ քի եւ զկատուած՝ էական. — էջ 207:

3. — Զի Աստուծոյ պատուիրանապահութեամբ՝ գիտխանծելի զաստուածաբուր իմաստութիւն պահեալ, զաստուածական իշխանութիւնն պահպանութեամբ պատ-

ուիրանին յանտուիական փառս էականին ինքնակալ եղեալ վայելիցէ. — էջ 208:

Տես Ա. 18:

4. — Որպէս եւ առաքեալն Աստուծոյ, որ հմուտ եւ տեղեակն էր աստուածաբեր խորհրդոյն. — էջ 211:

Տես Ա. 34:

5. — Որոյ բարձրագոյն ազդեցութեամբ ցուցեալ զաստուածագործ գիտութիւնն ի խառնակելն, յամբոխելն, եւ զմիասնունդ ազգն՝ բազում ազգս այլալեզուս օտարածայնս անձանօթս ի միմեանց ընդ երեսս երկրի ափէջ. զի մի կամայական սահման անձանց արկանիցեն, այլ յաւիտենադիր սահմանացն Աստուծոյ հնազանդեալ գնասցեն. — էջ 224-5:

Տես Ա. 19, 10:

6. — Առ որ բարբառ արծակեալ Աստուծոյ՝ ելանել նմա ի հայրենեաց իւրց. քանզի պատգամական գտանի Աստուած խնդրականաց իւրոց. — էջ 225:

Տես Ա. 12:

7. — Որով ճանապարհաւ իսկ միանգամայն ծանապարծ երկիրն սողումացոց խրատեալ կուրացելովք. — էջ 226:

Տես Ա. 25:

8. — Զոր եւ կապացուցեալ իսկ՝ աստուածաբն անուամբն նշանակեալ արծակէր, որ հանապազատես յիշատակ երեւեալ տեսանէ՝ յակորեան զաւակին փայլիցէ. — էջ 227:

Տես Ա. 15:

9. — Որպէս եւ արքայն Դաւիթ զհամուխառնական տէրութիւնն երգեաց. — էջ 237:

Տես Ա. 11:

10. — Զի ի պղծագունդ այսոցն եւ ի պատերազմական դիւացն՝ ուստուածակարգ անուշահոտ ոգիքն՝ զազգս մարդկան աներկիւղ պահեսցեն, առ ի յարարելոյ ի գիտութիւնն աստուածամեծ...: Եւ ամենաօրէն, թէ Հրեշտակ իմ երթիցէ առաջի քոյ՝ պատրաստել զճանապարհս քո. — էջ 239:

Տես Ա. 3, 29, 31:

11. — Եւ ամենայն իսկ հրամանաբերէմ՝

իրեն յերեսաց Տեառն եկեալ բարձրաբար-
բառ ընդհանուր աղաղակէին. — էջ 248:

Տես Ա. 16:

12. — Այլ զիրանելով եւ հնարաւորու-
թեամբ ընդելացուցանէր նմանութեամբքն.
զի մերձաւորս եւ տառուածամուխս եւ յան-
դիմանատեսն ճշմարիտ կերպարանացն
պատրաստիցէ. քանզի ի նմանութենէն ա-
պաքէն լինի ճշմարտութիւն խնդրելի. —
էջ 246-7:

Տես Ա. 3, 6:

13. — Եւ տկարացուցեալ զամենեւին,
եւ փակեալ ընդ անիծիւք եւ ընդ մեղօք.
զի յորժամ եկեալ բառնայցէ ամենափրկիչն
Գրիստոս՝ զմեզս անիծարբնս եւ մահածինս,
աստացեն ազատեալն, թէ շնորհք նմա՝ որ
յայնչափ մահուց փրկեաց զմեզ. — էջ 257:

Տես Ա. 20, 30:

14. — Զի թէպէտ եւ յԱստուծոյ
պատուեալք առաքէին, սակայն ի չընդու-
նելեացն թշնամանեալք եւ քարկոծեալք,
որպէս եւ ամենաեւրոս ասաց, թէ վասն ձեր
կոտորեցի՝ զմարգարէսն քանիւ բերանոյ
իմոյ. — էջ 259:

Տես Ա. 31:

15. — Իսկ ընդէ՛ր արդեօք չերկարեալ
Միածինն, այնչափ նեղութիւն արարածոցն
հասուցանէր. եթէ ոչ՝ զի նախ ազդ արար-
եալ յառաջագոյն ընդելակեանս առնիցէ, զի
մի յանկարծ երեւեալ՝ անծանօթ, անընկալ
լինիցի. այլ իրրեւ հայցողաց եւ սպասողաց՝
եկեալ ծանօթս տայցէ: Զի եթէ յայնչափ
ժամտակաց՝ առ իւր արարեալսն եկեալ
անընկալ իղեւ, ո՞րչափ եւս ոչ ազդեցելոցն.
— էջ 261:

Տես Ա. 21, 25, 28:

16. — Եւ արդ՝ եկեալ սքանչելի խոր-
հրդակից Որդին Աստուծոյ՝ կատարել ըզ-
խորհուրդ ճախակաւ յաւիտեանցն. — էջ
275:

Տես Ա. 8:

17. — Զի ոչ եթէ յորմէ հետէ ծնունդ
ի Կուսէն իցէ՝ յայնմ հետէ սկիզբն ան-
սկզբանն Բանին զոյացուրեան, այլ յառաջ
քան զամենայն յաւիտեանն ծնաւ ի Հօրէ.
— էջ 287:

18. — Թէ գտանիցէ՛ք մանուկ պատեալ
ի խանձարուրս եւ եղեալ ի մտուր. այն իսկ
էր յաւիտեանական խորհուրդն ծածկեալ առ
Աստուծոյ՝ որ յայտնեցաւ երկնակեաց իշ-
խանացն. — էջ 289:

19. — Արդ եկն եւ մեծն Յովհաննէս՝
որդի քահանայապետին Զաքարիայ, անդէն
եւ Եսայիայիցն եւ ոչ օտար որ. — էջ 313:

20. — Որ դարձոյց զըուրն ի գինի՝ զի
յայտնի լիցի աստուածութիւն նորա, թէ
նոյն է որ յոյնչէն արար զըուրն ի քնու-
թիւն ջրոյ, կոյն եւ զըուրն ի գինի դար-
ձոյց, որպէս եւ կամեցաւ. — էջ 331:

21. — Իսկ նա թէպէտ եւ հրաժարէր;
թէ վասն աւուրն այնորիկ ոչ որ գիտէ;
ոչ հրեշտակք եւ ոչ հրդի, բայց միայն
Հայր, յԱռաքելագործ մասեցին առակաւ
մեկնէր. — էջ 341:

Տես Ա. 7:

22. — Այլ թէպէտ խառնապատում
շարժեաց վասն հարցողացն զաւերն ծրու-
սաղէմի եւ զամառնաւորական կատարածն,
ոչ ինչ դժուարագոյն է հասանել ի վերայս
եթէ կամեցի որ հաւաստեաւ զիրարան-
չիւրսն ընտրել. — էջ 342:

Տես Ա. 11:

23. — Զի սրբ ի իշխանութեւն ի կե-
զանաւոր վարդապետութեան թիկունս դար-
ձուցեալ մոլորեցան, թերեւս ի շօշափել ձեռ-
նացն չարարանօքն գլեհղանարարն՝ սթա-
փեցին եւ զգաստացին մոլորականքն.
— էջ 344:

Տես Ա. 1, 34, 40:

24. — Դարձուցանէ այնուհետեւ զլու-
սաւոր վարդապետութիւնն իւր ի հեթանոսս
որով ամեալ ի կատարումն զառաջապա-
տում պատգամս Եսայիայ. — էջ 361:

Տես Ա. 34:

25. — Մանաւանդ զի առնթրեր եւս
ունիցիմք զգիրահասոյց քաջալերին զերան-
նելին Ղուկաս, որ իրագէտ եւ միջամուխ
բրիտոսագործ իրացն կատարելոյց ճանաչի.
վասն որոյ եւ բարձրապատում հնչեցուցանէ
ի սկզբանն տիեզերաբոս աւետարանին. —
էջ 362-3:

Տես Ա. 18:

26. — Վասն որոյ ամենափոքիցն նշանակեաց, թէ եկեալ յանդիմանեացէ զաշխարհս վասն մեղաց՝ զի ոչ հաւատան յիսրայէլի տեղեկագոյնք եւ բնօրէնական էին Հոգւոյն՝ տունն խրայէլական առ ի գումարութենէ մարգարէիցն յարուցելոցն. — էջ 366:

Տես Ա. 20, 21, 26, 30:

27. — Ի միտ առ եւ զաստուածահրաման գործոցն զօրութիւն ի վերայ քանճարախումբն ոսկերացն հնացելոց. — էջ 368:

28. — Զի յաղթեցին մարմնեղէն ցանկութեանն, եւ հաղորդեցան աստուածեղէն փառացն, որ նորոգեցան ի փառս անպատուս, եւ զերծան յանպիտոյիցն. — էջ 413:

Տես Ա. 5, 19, 33:

29. — Եւ եցոյց զբարերարութիւն Հօր իւրոյ՝ նոցա. զի հօգաբար բարերարութեամբն լիցին արժանի ճշմարիտ Որդւոյն եղբարք անուանել. — էջ 433:

Տես Ա. 23:

30. — Արդ ոչ զբաւոս ինչ զայն-զօրութիւն ծառայն հասուցանէր. — էջ 43:

31. — Որով եւ աստուածադիւ ժամանակն մերծեալ կայր ամենայն ումեք քրիստոսատուր փրկութեան հասեալ. — էջ 514.

Տես Ա. 36:

32. — Ապա յետ այնորիկ իբրեւ կատարելոց՝ համարձակագոյն եւ բարձրագոյն զճշմարիտութեամբ պարզապետեալ. նովին կանոնաւ եւ Առաքեալքն ի բարբառոսական կողմանս գործէին: Վասն որոյ եւ սիւնհոգոսական հրամանաւ առաքելոցն, նախածանօթ մատուցելոցն հեթանոսացն զթնթեւագոյնսն աւանդել. — էջ 516-7:

Տես Ա. 24, 34:

33. — Դան յառեհետեւ երանութեանն հասեալքն՝ ի խորհրդոցն Հոգւոյն Սրբոյ յիշատակել զաստուածախօս զաստուածապատում զաւետարան վարդապետութիւն միածնին Աստուծոյ. — էջ 518:

Տես Ա. 16:

34. — Ակնարկեաց եւ վասն կենդանաբոլ աւետարանին իւրոյ, թէ թարգմանի աւետարանս արքայութեան ընդ ամենայն տիեզերս. — էջ 519:

Տես Ա. 40:

35. — Եւ արդ առեալ հոգելից եւ հոգեմուկ տեսուածաեւացն զաստուածաբոլ աւետիսն, եւ գրով հաստատեալ, եւ զմի աւանդութիւնն՝ չորս աւետարանս սահմանեալ, ոչ օտարագոյնս ի միմեանց արուեստախօսեալ, այլ ամենագէտ հոգւովն Աստուծոյ՝ զմիաւոր ճշմարտութիւն հրամանացն Քրիստոսի պատմեալ, զոր յառաջակարգ մարգարէսն է տեսանել: Զի զոր մեծին Մովսէսի յառաջագոյն շնորհօքն Հոգւոյն զլինելոցն առակախօսեալ, զայն հոգեպատու բարբառովն եւ զկնի հղելոցն մարգարէիցն երկրորդեալ. որովք երեւեալ ամենապարգեւ Հոգւոյն զօրութիւն. — էջ 520-521:

Տես Ա. 2, 4, 15, 16:

36. — Նշանակեաց եւ զանորոշական եւ զմիարուն աստուածական զօրութեանն պայման ասելովն. Եի ի Հօրէ եւ եկի յաշխարհ: Նոյնպէս եւ վասն ճշմարիտ Հոգւոյն, թէ Հոգին ճշմարտութեան՝ որ ի Հօրէ ելանէ. — էջ 524-5:

Տես Ա. 32:

37. — Ի նոյն իսկ առնուլ զասացեալսն պատեհագոյն է. — էջ 533:

Տես Ա. 26:

Այստեղ ներկայացուած հատուածները եթէ բաւարար չլլան համոզելու ընթերցողը թէ միեւնոյն հեղինակի երկու տարբեր գործերէն բաղուած են անոնք, իրեն կը մնայ կարգաւ զոյգ գրութիւնները ծայրէ ծայր, եւ տեսնել թէ լեզուի եւ ոճի համանմանութիւնը իսկապէս առկայ է երկու երկերուն մէջ:

Ն. ԱՐԲ. ԵՈՎԱԿԱՆ